

8.

İlerleme Fikrine Karşı Bir Örnek: Baudrillard

Tarihte ilerlemeye karşı çıkan postmodernistler de tarihi belirli bir amaca doğru ilerleyen bir süreç olarak görmezler. Örneğin J. Baudrillard ilerleme düşüncesinin hakim olduğu tarih anlayışına karşı çıkar. Ona göre, modernliğin kilit kavramlarından biri olan “ilerleme”-bir birikim olarak tasarlanan ve kişilerle gruplar arasındaki çatışmalar bittiğinde sonuna gelinecek olan süreç- diye bir şey yoktur. Modernlik, ona göre şimdiye kadar hep bir değişim, yenilenme, ilerleme ve gelişme olarak düşünüldü. Üstelik, tarih, çağın umutlarının depolandığı ambar olarak düşünüldü, aynı zamanda tarih demokrasi, devrim, sosyalizm kavramlarıyla birlikte ilerleme ve herkese refah getirecek bir şey olarak ele alındı. “İlerleme” düşüncesinin de ilerleyen bir tarih düşüncesinin de “son”unun geldiğini iddia eden Baudrillard’ya göre bundan böyle tarihsel yörüngelerinin ya da gelişim çizgilerinin tasvir edilebileceği herhangi bir istikrarlı düzen, nedensellik bağlantısı yoktur. Baudrillard, herşeyin bitip tükenmiş, kusursuz ve sonsuz tekrara mahkum olmasından dolayı ileride hiçbir tayin edici olayın karşımıza çıkmayacağı yeni, “geleceksiz bir gelecek”le yüzyüze olduğumuzu ileri sürer. Baudrillard, enformasyon derleyip dolaşıma sokma ve tarihsel olayları kaydetme yönündeki coşkulu girişimlerin bundan böyle gelecek bir tarih olmadığını, zamanın iptal edildiği buzlu bir şimdiki zamanda donup kaldığımızın umutsuzca farkında oluşumuzun belirtileri olduğunu iddia eder (Baudrillard, 1988:43). Bu zamanı “buzlu” yapan, liberal ilkelerin küreselleştirilmesi çabalarıdır, artık hiçbirşey net değildir, bulanıktır. Küreselleşmenin olumsuz etkilerini anlatan Jean Baudrillard’ın 11 Eylül saldırısını değerlendirdiği Der Spiegel dergisindeki röportajı çok çarpıcıdır. Ona göre küreselleşme süreci, hudut tanımayan yayılımcılığı ile kendi imhasının şartlarını hazırlamaktadır. Burada onun gözönünde tutup değerlendirdiği ve eleştirdiği, liberal ilkelerin küreselleştirilme çabasıdır. 11 Eylül saldırıları da bu anlayışa karşı yapılmıştır. Dünya Ticaret Merkezi’ne yapılan saldırı, gözü dönmüş birkaç fanatiğin akıl dışı eylemi değildir bu yüzden.

Bu saldırı, “nihai bir düzene, nihai bir güce karşı olan evrensel bir alerji”nin ürünüdür. Dünya Ticaret Merkezi’nin kuleleri bu nihai düzeni temsil ediyordu. Bu kulelere yapılan terör saldırısının nedeninin –her ne kadar terörü onaylamadığını söylese de- yine liberal ilkelerin küreselleştirilmesinin kendisinden kaynaklandığını düşünmektedir Baudrillard.

Küreselleşme herkes için özgürlük, refah, mutluluk vaad etse de, bu, sadece onun reklamıdır. Gerçekte küreselleşme, sömürgecilik gibi “olağanüstü bir şiddet üzerine kuruludur”. Küreselleşme sayesinde özgürlüğün, insan haklarının, demokrasinin yaygınlaştığı yoktur. Bunlar artık birer meşrulaştırma araçları olmuşlardır. Küreselleşme, insanı özgürleştirmez, şeyleştirir. Bu nedenle tarihin sonu, demokrasinin mutlak hakimiyeti yeni bir dünya diktatoryasını getirmektedir. Buna karşı bir tepkinin olmaması imkansızdır: 11 Eylül saldırıları da bu maksatla yapılmıştır. Batı, küreselleşme konusunda bir yanılsama içindedir, bu nedenle “faturası”nı da ödeyecektir. Bu yanılsama, sadece özgürlük, insan hakları... konularında değildir. Batının bir yanılsaması da şudur: teknolojik mükemmeliyet

ulaşılabilir gözüktüğü için, ahlaki mükemmeliyet de olanaklıymış gibi görünür, “mümkün ve devralınabilecek birşeymiş gibi. Gelmiş geçmiş en iyi dünyada hiçbir sorun yaşanmayacak mükemmel bir gelecek. Herkes kurtarılmalıdır – demokrasinin çağdaş ideali bu. Herşey genetik olarak değiştirilecek, böylece insan türünün biyolojik ve demokratik mükemmeliyeti sağlanacak (Baudrillard 2002: 7)”.

Bu bakımlardan en uygun ilkeler bütünü olarak düşünülen liberalizme ulaşma ve onun küreselleştirilme çabaları, Baudrillard’ya göre yersizdir. Çünkü tarih, şu ya da bu yöne doğru ilerlememektedir, ama gelinen bu noktada bir tükeniş durumu söz konusudur. Özetlemek gerekirse, tarihe belirli bir amaca doğru ilerleyen bir süreç olarak bakma ya da böyle bir bakışa karşı çıkmak, bu sürecin son bulduğu bir noktayı varsaymayı da beraberinde getirmektedir. Burada ele alınan düşünürlerin

görüşleri, tarihin sonuna geldiğimize ilişkin tasarımlarla son bulmuştur.